

Virsraksts: Par faktisko situāciju konstatējošo administratīvo aktu (APL 1.panta 3.daļa).

Tēze: Neskatoties uz to, ka atbilstoši likumam "Par Valsts kontroli" tiesā var pārsūdzēt tikai uz revidējamo vienību attiecošos Valsts kontroles padomes lēmumu, arī Valsts kontroles struktūrvienības lēmums, kas attiecas uz privātpersonu, konstatējot tās nenokārtotās saistības ar revidējamo vienību, kā faktisko situāciju konstatējošais administratīvais akts var tikt pārsūdzēts tiesā.

**Latvijas Republikas Augstākās tiesas
Senāta Administratīvo lietu departamenta
2004.gada 26.oktobra**

LĒMUMS

lietā Nr. SKA– 249

Latvijas Republikas Augstākās tiesas Senāta Administratīvo lietu departaments šādā sastāvā:

tiesas sēdes priekšsēdētājs	senators V. Jonikāns, senatore J.Briede, senatore I.Skultāne,

piedaloties pieteicējam *J.M.*,

2004. gada 26. oktobrī atklātā tiesas sēdē Rīgā, Brīvības bulvārī 36 izskatīja *J.M.* blakus sūdzību par Administratīvās apgabaltiesas 2004. gada 21. septembra lēmumu, ar kuru atstāts negrozīts Administratīvās rajona tiesas tiesneses 2004. gada 8. jūlija lēmums par atteikšanos pieņemt pieteikumu.

Aprakstošā daļa

[1] Pamatojoties uz 2004. gada 9. februāra revīzijas uzdevumu, Valsts kontroles Pašvaldību revīzijas departaments veica revīziju Kuldīgas rajona Rendas pagasta pašvaldībā. Tās rezultātā 2004. gada 27. aprīlī tika sastādīts Valsts kontroles revīzijas atzinums un pieņemts Valsts kontroles Revīzijas departamenta kolēģijas lēmums Nr. 5.1-2-24/2004. Atzinumā cita starpā konstatēts, ka bijušais Rendas pamatskolas direktora pienākumu izpildītājs *J.M.* laika posmā no 2002. gada 15. februāra līdz 27. septembrim no projekta "Ekoskola" finansēšanai paredzētā bankas konta akciju sabiedrībā "Unibanka" ar debetkarti bija izņēmis LVL 2800 un, beidzot pildīt amata pienākumus, Valsts kontroles Pašvaldību revīzijas departamenta kolēģijas atzinuma sniegšanas brīdī 2004. gada 27. aprīlī nebija norēķinājies ar pašvaldību par saņemtajiem līdzekļiem LVL 840 apmērā. Lēmumā Rendas pagasta pašvaldības vadībai uzdots veikt nepieciešamās darbības, lai no *J.M.* piedzītu projekta "Ekoskola" līdzekļus LVL 840 apmērā.

[2] 2004. gada 6.jūlijā Administratīvajā rajona tiesā saņemts *J.M.* pieteikums par Valsts kontroles 2004. gada 27. aprīļa revīzijas atzinuma un Valsts kontroles Revīzijas departamenta kolēģijas 2004. gada 27. aprīļa lēmuma Nr. 5.1-2-24/2004 daļēju atcelšanu, kā arī Valsts kontroles faktisko rīcību.

[3] Atzīstot, ka lieta nav izskatāma administratīvā procesa kārtībā, ar Administratīvās rajona tiesas tiesneses 2004. gada 8. jūlija lēmumu atteikts pieņemt *J.M.* pieteikumu. Lēmumā norādīts, ka Valsts kontrole nav uzskatāma par iestādi Administratīvā procesa likuma (turpmāk – APL) 1. panta pirmās daļas izpratnē, jo tā ir patstāvīgs valsts varas subjekts, kura lēmumi saskaņā ar Valsts kontroles likuma 64. pantu pārsūdzami Augstākās tiesas Senātā.

[4] Par šo Administratīvās tiesas tiesneses lēmumu *J.M.* 2004. gada 20. jūlijā iesniedzis blakus sūdzību. Ar Administratīvās apgabaltiesas 2004. gada 21. septembra lēmumu Administratīvās tiesas tiesneses 2004. gada 8. jūlija lēmums atstāts negrozīts, bet *J.M.* blakus sūdzība noraidīta.

[4.1.] Vērtējot to, vai Valsts kontrole ir atzīstama par iestādi APL 1. panta pirmās daļas izpratnē, Administratīvā apgabaltiesa, atsaucoties uz Senāta Administratīvo lietu departamenta tiesu praksi, norādīja, ka attiecībā uz lēmumiem, kas pieņemti, pamatojoties uz privātpersonas iesniegumiem, Valsts kontrole ir uzskatāma par iestādi APL 1. panta pirmās daļas izpratnē, un tās lēmumi vai faktiskā rīcība ir pakļauti administratīvās tiesas kontrolei. Administratīvā apgabaltiesa secināja, ka, neraugoties uz to, ka Administratīvās rajona tiesas tiesnese APL lietoto jēdzienu „iestāde” tulkojusi sašaurināti, viņa pamatoti atteikusi pieņemt *J.M.* pieteikumu, piemērojot APL 191. panta pirmās daļas 1. punktu.

[4.2.] Administratīvā apgabaltiesa konstatēja, ka konkrētajā gadījumā revidējamā vienība ir Rendas pagasta pašvaldība. Līdz ar to, Valsts kontroles revīzijas atzinums un Valsts kontroles Revīzijas departamenta kolēģijas lēmums ir saistošs tikai Rendas pagasta pašvaldībai, kurai atbilstoši Valsts kontroles likuma 64. panta pirmajai daļai bija tiesības 30 dienu laikā no revīzijas slēgšanas dienas iesniegt Valsts kontroles padomei motivētu prasību pārskatīt Valsts kontroles Revīzijas departamenta kolēģijas lēmumu, bet Valsts kontroles lēmumu 30 dienu laikā pārsūdzēt Augstākās tiesas Senātā. Administratīvā apgabaltiesa atzina, ka Valsts kontroles revīzijas departamenta kolēģijas 2004. gada 27. aprīļa lēmums, ar kuru pašvaldībai dots uzdevums veikt darbības, lai no *J.M.* piedzītu projekta “Ekoskola” līdzekļus, pats par sevi nenosaka *J.M.* nekādus pienākumus un neierobežo viņa tiesības, un viņš nav uzskatāms par šī lēmuma vai Valsts kontroles revīzijas atzinuma adresātu. Administratīvā apgabaltiesa secināja, ka ne Valsts kontroles revīzijas atzinums, ne arī Valsts kontroles Revīzijas departamenta kolēģijas lēmums nav atzīstams par administratīvu aktu un nav skatāms administratīvā procesa kārtībā.

[3.3.] Vienlaikus, Administratīvā apgabaltiesa noraidīja blakus sūdzībā pausto argumentu saistībā ar tiesību uz taisnīgu tiesu prettiesisku aizskārumu. Tiesa atzina, ka *J.M.* ir tiesības izteikt savu viedokli un iesniegt pierādījumus gadījumā, ja, piedzenot zaudējumus, civilprocesuālā kārtībā tiesā vērsīsies pašvaldība. Savukārt attiecībā uz presē publicētajām ziņām, *J.M.* saskaņā ar Civillikuma 2352a. pantu ir tiesības iesniegt tiesā prasību civilprocesuālā kārtībā.

[4] Par šo Administratīvās apgabaltiesas lēmumu Senāta Administratīvo lietu departamentā 2004. gada 4. oktobrī saņemta *J.M.* blakus sūdzība, kurā viņš lūdz atcelt Administratīvās apgabaltiesas 2004. gada 21. septembra lēmumu un nodot lietu Administratīvajai rajona tiesai izskatīšanai pēc būtības.

[4.1.] *J.M.* uzskata, ka pretēji APL 89. pantā paredzētajai faktiskās rīcības definīcijai, tiesa nav atzinusi Valsts kontroles veiktās faktiskās rīcības radīto *J.M.* tiesību un tiesisko interešu aizskārumu, kaut arī atbilstoši Senāta Administratīvo lietu departamenta lēmumam lietā Nr. SKA – 39 Valsts kontroles lēmumi un faktiskā rīcība var tikt pakļauti administratīvās tiesas kontrolei.

[4.2.] Bez tam, *J.M.* norāda, ka, liedzot tiesības uz taisnīgu tiesu, ir pārkāptas Latvijas Republikas Satversmē 89., 91. un 92. pantā, kā arī Eiropas Cilvēktiesību un pamatbrīvību konvencijas 6. pantā garantētās tiesības.

[5] Tiesas sēdē uzturot iesniegto blakus sūdzību, *J.M.* norādīja uz to, ka viņam ir svarīgi, lai no Valsts kontroles Revīzijas departamenta kolēģijas lēmuma tiktu izslēgts kļūdainais secinājums par viņa parādu pagasta pašvaldībai.

Motīvu daļa

[6] Administratīvā apgabaltiesa pamatoti atzinusi, ka Valsts kontrole tās funkcionālajā nozīmē atbilstoši Administratīvā procesa likuma 1.pantam var tikt atzīta par iestādi, kuras lēmumus, vadoties no konkrētās situācijas un apstākļiem, var pārsūdzēt administratīvajā tiesā.

[7] Administratīvā apgabaltiesa pareizi konstatējusi, ka konkrētajā gadījumā revidējamā vienība ir bijusi Rendas pagasta pašvaldība.

Valsts kontroles revīzijas atzinums un Valsts kontroles Pašvaldību revīzijas departamenta kolēģijas lēmums, kā norādīts tiesas lēmumā, ir saistošs tikai Rendas pagasta pašvaldībai, kurai atbilstoši Valsts kontroles likuma 64. panta pirmajai daļai bija tiesības 30 dienu laikā no revīzijas slēgšanas dienas iesniegt Valsts kontroles padomei motivētu prasību pārskatīt Valsts kontroles Revīzijas departamenta kolēģijas lēmumu, bet Valsts kontroles lēmumu 30 dienu laikā pārsūdzēt Augstākās tiesas Senātā.

Pagasta padome šīs savas tiesības Pašvaldību revīzijas departamenta kolēģijas lēmuma pārsūdzēšanai nav izmantojusi.

[8] Izdarot secinājumu par to, ka Valsts kontroles Pašvaldību revīzijas departamenta kolēģijas lēmums ir saistošs tikai Rendas pagasta pašvaldībai, tiesa tai pašā laikā nav apsvērusi to, vai šis lēmums attiecībā pret *J.M.* nav administratīvais akts.

[9] Saskaņā ar Administratīvā procesa likuma 1.panta trešo daļu administratīvais akts ir uz āru vērsts tiesību akts, ko iestāde izdod publisko tiesību jomā attiecībā uz individuāli noteiktu personu vai personām, nodibinot, grozot, konstatējot vai izbeidzot konkrētas tiesiskās attiecības vai **konstatējot faktisko situāciju**.

[10] Ar Valsts kontroles Pašvaldību revīzijas departamenta kolēģijas 2004.gada 27.aprīļa lēmuma 1.punktu ir apstiprināts revīzijas atzinums revīzijas lietā Nr. 5.1-2-24/2004. Savukārt revīzijas atzinuma 3.punktā ir konstatēts, ka Rendas pamatskolas direktora pienākumu izpildītājs *J.M.* laika posmā no 2002. gada 15. februāra līdz 27. septembrim no projekta "Ekoskola" finansēšanai paredzētā bankas konta akciju sabiedrībā Unibanka ar debetkarti bija izņēmis LVL 2800 un, beidzot pildīt amata pienākumus, Valsts kontroles Pašvaldību revīzijas departamenta kolēģijas atzinuma sniegšanas brīdī 2004. gada 27. aprīlī nebija norēķinājies ar pašvaldību par saņemtajiem līdzekļiem LVL 840 apmērā.

Administratīvo lietu departaments atzīst, ka Valsts kontroles Pašvaldību revīzijas departamenta kolēģijas 2004.gada 27.aprīļa lēmuma 1.punkts, ar kuru apstiprināts fakts par *J.M.* parādu pašvaldībai, ir administratīvais akts, kas konstatē faktisko situāciju un attiecas tieši uz *J.M.*, un viņš ir šā administratīvā akta adresāts. Šajā gadījumā Administratīvo lietu departamenta ieskatā nav nozīmes tam, ka revidējamā vienība ir bijusi Rendas pagasta pašvaldība; šī revīzija ir skārusi arī *J.M.*.

[11] Valsts kontroles Pašvaldību revīzijas departamenta kolēģijas lēmums ir adresēts Rendas pagasta pašvaldībai, uzliekot tai noteiktus pienākumus konstatēto trūkumu un pārkāpumu novēršanai. Lēmuma 2.punktā uzdots Rendas pagasta pašvaldībai veikt nepieciešamās darbības, lai no *J.M.* piedzītu projekta "Ekoskola" līdzekļus LVL 840 apmērā. Ar to neapšaubāmi konstatēts tas, ka *J.M.* šādu summu ir parādā un tā viņam ir jāatmaksā. Administratīvo lietu departaments atzīst, ka attiecībā uz pārsūdzētā lēmuma 2.punktu *J.M.* nav adresāts, bet ir trešā persona.

[12] No lietā esošās Rendas pagasta padomes vēstules *J.M.* izriet, ka pagasta padome ir uzdevusi *J.M.* ieskaitīt padomes kontā norādīto summu 840 latus (l.p.14), kas liecina par to, ka ar Valsts kontroles Revīzijas departamenta kolēģijas lēmumā konstatēto tieši tiek skartas *J.M.* intereses.

[13] No lietas materiāliem izriet, ka Valsts kontrole vispār atteikusies uz klausīt *J.M.*, ko apliecina tās atbildes ar paskaidrojumu, ka atbildes nesniegšana uz *J.M.* jautājumiem par revīziju ir vērtējama kā likumpamatota rīcība (l.p.19). Administratīvo lietu departamenta ieskatā tas ir Administratīvā procesa likuma 5.panta pārkāpums, kas nosaka, ka administratīvajā procesā (izdarītā pārbaude un tās rezultātā izdarītie secinājumi attiecībā par *J.M.* saistību izpildi par tādu atzīstama), it īpaši pieņemot lēmumu pēc būtības, iestāde un tiesa piemērojamo tiesību normu ietvaros veicina privātpersonas tiesību un tiesisko interešu aizsardzību. Konkrētajā gadījumā ignorējot šo principu, iestāde vispār atteikusies personu uz klausīt.

Administratīvā procesa likuma 62.pantā noteikts, ka, lemjot par tāda administratīvā akta izdošanu, kurš varētu būt nelabvēlīgs adresātam vai trešajai personai, iestāde noskaidro un izvērtē adresāta vai trešās personas viedokli un argumentus šajā lietā.

Lai gan Valsts kontroles revīzijas kārtību nosaka Valsts kontroles likuma XI nodaļa, kurā nav ietverti nosacījumi par trešo personu uz klausīšanu, uz privātpersonām attiecošos lēmumu pieņemšanu nevar atzīt par likumpamatotu rīcību, ja šīm personām tiek liegta iespēja izteikt savu viedokli.

[14] Satversmes 92.pants garantē ikvienas personas tiesību un likumisko interešu aizstāvēšanu taisnīgā tiesā. Šādas tiesības ir arī pieteicējam. To, ka šo tiesību realizācija ir veicama administratīvajā tiesā, apstiprina Administratīvā procesa likuma 103.pants par tiesas kontroli pār iestādes izdotā administratīvā akta tiesiskumu.

[15] Ņemot vērā to, ka pieteicējs apstrīd iestādes - Valsts kontroles Pašvaldību revīzijas departamenta kolēģijas lēmuma konkrētajā punktā norādīto ziņu atbilstību īstenībai, kā nepamatotu Administratīvo lietu departaments vērtē apelācijas tiesas atzinumu, ka savas tiesības uz taisnīgu tiesu *J.M.* var realizēt, ceļot prasību par goda un cieņas aizskāruma novēršanu civilprocesuālā kārtībā.

Pieteicējs ir norādījis, ka viņam ir svarīgi, lai no Valsts kontroles Revīzijas departamenta kolēģijas lēmuma tiktu izslēgts norādījums par to, ka viņš ar Rendas pagasta pašvaldību nav norēķinājies par 840 latiem. To iespējams izdarīt, šajā daļā lēmumu atceļot. Izskatot lietu Administratīvās apgabaltiesas ieteiktajā Civilprocesa likuma noteiktajā kārtībā, kā atzīst Administratīvo lietu departaments, tiesa nav tiesīga vērtēt Valsts kontroles Pašvaldību revīzijas departamenta kolēģijas lēmuma tiesiskumu. Tas nozīmē, ka pat gadījumā, ja *J.M.* kā prasītājs civillietā arī pierādītu to, ka viņš nav parādā un savas finansiālās saistības ar pašvaldību ir nokārtojis, attiecīgais Valsts kontroles Revīzijas departamenta kolēģijas lēmums paliktu negrozīts.

J.M. realizējot savas tiesības uz tiesas aizsardzību, tāpat nevar uzlikt pienākumu gaidīt, kad pašvaldība cels pret viņu prasību tiesā par zaudējumu piedziņu, kad viņš kā

atbildētājs, atbilstoši apelācijas tiesas viedoklim, varētu pierādīt celtās prasības nepamatotību.

[16] Administratīvo lietu departamenta ieskatā vērā ņemams tas, ka pieteicēja tiesības un iespējas civilprocesā un administratīvajā procesā ir atšķirīgas un tas vispirms un galvenokārt attiecas uz administratīvajā procesā garantēto lietas apstākļu objektīvo noskaidrošanu. Tādējādi, liedzot pieteicējam tiesības griezties administratīvajā tiesā, minētā argumenta pēc varētu tikt atzīts viņa tiesību aizskārums uz tiesu vispār.

[17] Vadoties no iepriekšminētajiem apsvērumiem, Administratīvo lietu departaments uzskata, ka tiesas lēmums ir atceļams un *J.M.* pieteikums nododams Administratīvajai rajona tiesai jautājuma izlemšanai par pieteikuma pieņemšanu un lietas ierosināšanu, jo gan kā administratīvā akta adresātam (kolēģijas lēmuma 1.punkts daļā par *J.M.* parādu), gan kā trešajai personai (kolēģijas lēmuma 2.punkts) viņam ir tiesības iesniegt pieteikumu.

[18] Ņemot vērā to, ka *J.M.* kā privātpersonai nav iespējams pārsūdzēt Valsts kontroles Pašvaldību revīzijas departamenta kolēģijas lēmumu Valsts kontroles likuma noteiktajā kārtībā Valsts kontroles padomei, Administratīvo lietu departaments atzīst, ka uz attiecīgo gadījumu nav attiecināms nosacījums par lietas iepriekšējas ārpusstiesas izskatīšanas kārtības ievērošanu.

Nolēmuma daļa

Pamatojoties uz Administratīvā procesa likuma 323.panta 3.punktu,
Augstākās tiesas Senāta Administratīvo lietu departaments

n o l ē m a

Administratīvās apgabaltiesas 2004. gada 21. septembra lēmumu, ar kuru atstāts negrozīts Administratīvās rajona tiesas tiesneses 2004. gada 8. jūlija lēmums par atteikšanos pieņemt pieteikumu, atcelt un *J.M.* pieteikumu nodot Administratīvajai rajona tiesai jautājuma izlemšanai par pieteikuma pieņemšanu un lietas ierosināšanu.

Tiesas sēdes priekšsēdētājs	senators	V.Jonikāns
	senatore	J.Briede
	senatore	I.Skultāne